



Utgivelse:
August 2023

Rapport:
NHOs Kommune-NM

Innhold

1 Innledning	3
2 Indikatorsett	4
2.1 Bærekraft og klima i kåringen	5
3 Utviklingen i fylkene	6
3.1 Næringslivet	7
3.2 Arbeidsmarkedet	8
3.3 Demografi	9
3.4 Kompetansenivået	10
3.5 Kommuneøkonomien	10
4 Kommuner	12
4.1 Næringslivet	13
4.2 Arbeidsmarkedet	14
4.3 Demografi	15
4.4 Kompetansenivået	17
4.5 Kommuneøkonomien	18
4.6 Endringer i kommunenes rangeringer over tid	20
Vedlegg 1. Beregningsmetode og datagrunnlag	
V1.1 Sammenlignbarhet med tidligere kåringer	24
V1.2 Beregningsmetode.....	24

Innledning

Kommune-NM er en årlig rangering av de økonomiske prestasjonene og rammebetingelsene for næringslivet i norske kommuner. Kommune-NM 2023 dekker fem temaområder: Næringsliv, arbeidsmarked, demografi, kompetanse og kommuneøkonomi. Kommune-NM er utelukkende basert på kvantitative data, hentet fra offisielle statistikker. Årets kåring baseres på tall for 2022. Kommune-NM omfatter også tidsserier tilbake til 2016, slik at det er mulig å analysere utvikling over tid på de ulike områdene.

Kommune-NM måler kommunens økonomiske bærekraft og potensiale for vekst, slik sett kan en si at kåringen også måler attraktivitet for næringslivet. Kommune-NM måler ikke politikk eller næringsvennlighet direkte. Kommuner som rangeres høyt i Kommune-NM har gjerne høy yrkesdeltakelse, høy andel private jobber, en ung og kompetent arbeidsstyrke, høy næringsvariasjon og god kommuneøkonomi.

Sola rangeres høyest i årets kåring, og foran Oslo. Deretter følger Bærum og Trondheim. Kommuner som

rangeres høyest er typisk større by-, tettsteds, utdannings- og høyteknologikommuner, eller kommuner med betydelig innslag av industri, oppdrettsnæring og energiproduksjon, i tillegg til enkelte reiselivskommuner. Hovedtyngden av de lavest rangerte kommunene er distriktskommuner preget av fraflytting og aldring.

At en kommune eller et fylke kommer dårligere ut i rangeringen, betyr ikke nødvendigvis at utviklingen innenfor kommunen/fylket har vært negativ, men kan komme av at andre har hatt mer positiv utvikling over tid. I Kommune-NM indekserer vi utviklingen innenfor hver indikator både over tid og mellom kommuner. Dette gjør det mulig å se på utvikling i en kommune eller et fylke over tid, uavhengig av rangering.



Layout: NHO Design
Foto: Shutterstock

2. Indikatorsettet

Indikatorsettet består av 19 enkeltindikatorer som er samlet under fem områdeindikatorer. Datagrnnlaget er basert på offisielle statistikker fra Statistisk sentralbyrå og NAV.

OMRÅDE	ENKELTINDIKATORER
NÆRINGS LIV	Næringsvariasjon: Målt ved 1 minus summen av kvadrerte næringsandeler (+)
	Inntektsnivå: Gjennomsnittlig bruttoinntekt per person 17 år og over, 2019-kroner*(+)
	Privat sysselsetting: Sysselsatte i privat sektor som andel av totalt antall sysselsatte, prosent (+)
	Kommunens kjøp av private tjenester: Kommunens kjøp av tjenester fra private i prosent av brutto driftsutgifter (+)
	Eiendomsskatt fra næringseiendom i gjennomsnitt per sysselsatt: Skatt på annen eiendom per sysselsatt etter arbeidssted, 2019-kroner** (-)
ARBEIDSMARKED	Sysselsettingsandel: Sysselsatte personer etter arbeidssted i prosent av befolkningen 15-74 år (+)
	Sykefravær: Tapte dagsverk på grunn av egen sykdom i prosent av avtalte dagsverk (-)
	Uføre: Uføre pensjonister 18-67 år i prosent av befolkningen 18-66 år (-)
	Arbeidsledige: Registrerte ledige i prosent av arbeidsstyrken (-)
DEMOGRAFI	Befolkningsvekst: Gjennomsnittlig årlig vekst i befolkningen over tre år. Prosent (+)
	Unge i forhold til eldre i arbeidsstyrken: Innbyggere 26-35 år som andel av innbyggere 56-65 år. Prosent (+)
	Netto innflytting: Netto innflytting mellom kommunene i prosent av befolkningen (+)
KOMPETANSE	Sysselsatte med minst fire års høyere utdanning: Sysselsatte med utdanning på universitets- og høyskolenivå over 4 år etter arbeidssted i prosent av alle sysselsatte i kommunen (+)
	Sysselsatte med bestått fagprøve: Sysselsatte med beståtte fagprøver som høyeste utdanningsnivå i prosent av alle sysselsatte i kommunen (+)
	Sysselsatte med teknisk og naturvitenskapelig utdanning (opptil 4 år): Sysselsatte med 1-4 års høyere utdanning innen naturvitenskapelige, håndverks- og tekniske fag i prosent av alle sysselsatte i kommunen (+)
KOMMUNE-ØKONOMI	Kommunale administrasjonsutgifter: Kommunens netto driftsutgifter til administrasjon per innbygger, 2019-kroner (-)
	Resultatgrad: Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter*** (+)
	Kommunal betalingsevne: Arbeidskapital i prosent av brutto driftsinntekter (+)
	Aldring: Befolkningen over 80 år i prosent av befolkningen i 16-66 år 20 år frem i tid (-)

(+) angir høyere rangering ved høyere verdi, og (-) angir høyere rangering ved lavere verdi.

* Tallgrunnlaget er fra 2021 | ** Indikatoren er flyttet fra område Kommuneøkonomi til område Næringsliv | *** Indikatoren er endret fra fjoråret. Se vedlegg for utdyping.

I totalrangeringen er hver enkeltindikator gitt lik vekt. For hver indikator rangeres kommunene fra 1 for høyest score til 356 for lavest score. Tilsvarende rangeres fylkene fra 1 til 11. Beregningsmetoden er beskrevet nærmere i et vedlegg til denne rapporten.

Områdeindikatoren for *næringsliv* uttrykker vekstkraften i privat næringsliv og omfatter fem enkeltindikatorer. Indikatoren for næringslivsvariasjon angir hvor robust næringslivet er med hensyn til spredning over flere næringer. En høy verdi indikerer at næringslivet har flere bein å stå på, mens kommuner med ensidig næringsliv er sårbare for enkeltnærings markedsutvikling. Inntektsnivå inngår som en indikator for den private kjøpekraften i kommunen, og privat sysselsetting indikerer omfanget av privat næringsliv. *Kommunens kjøp av private tjenester* er en indikator på kommunesektorens privatisering og bruk av næringslivets tilbud. Eiendomsskatt på næringseiendom indikerer denne skattleggingens belastning for næringslivet.

Høy deltakelse i arbeidslivet er viktig for vekst og verdiskaping. Områdeindikatoren for *arbeidsmarked* dekker sysselsettingsandel, sykefravær, uføreandel og arbeidsledighet, der de tre siste teller negativt. Samlet uttrykker disse indikatorene ulike sider ved tilgang og bruk av arbeidskraft.

Områdeindikatoren for *demografi* er basert på befolkningsvekst og nettoinnflytting mellom kommunene.

Høy vekst i befolkningen kan indikere attraktive arbeidsmarkeder og forventninger om vekst i næringslivet. Videre uttrykker unge i forhold til eldre forskjeller i graden av aldring i arbeidsstokken mellom kommunene.

Høy grad av utdannet arbeidskraft er viktige faktorer for kvaliteten i det kommunale tjenestetilbudet og for næringslivets konkurransevne. Områdeindikatoren for *kompetanse* viser kompetansenivået i kommunene både med hensyn til høyere utdanning, minst fire års

høyere utdanning og teknisk og naturvitenskapelig utdanning, og tilbudet av arbeidskraft med fagprøver. Områdeindikatoren for *kommuneøkonomi* gjengir ulike sider ved kommunesektorens økonomiske robusthet. Administrasjonsutgifter måler belastningen av netto driftsutgifter til administrasjon per innbygger, og lave utgifter indikerer effektiv drift. Høy resultatgrad, målt som netto driftsresultat i forhold til brutto driftsinntekter, og høy arbeidskapital i prosent av brutto driftsinntekter, indikerer god økonomistyring. Aldring, som måler andelen av befolkningen over 80 år 20 år fram i tid, indikerer den framtidige belastningen av eldrebølgen.

2.1. Bærekraft og klima i kåringen

Klimautfordringene et av de viktigste problemene verden må løse, konkretisert gjennom Parisavtalens ambisjoner. Som en følge av klimaendringene opplever næringslivet allerede negative konsekvenser. Dette gjelder ikke bare globalt, men også på lokalt nivå. Parisavtalen har som mål å begrense den globale gjennomsnittstemperaturen til under 2°C sammenlignet med førindustrielt nivå, og helst begrense økningen til 1,5°C. Dette krever dramatiske reduksjoner i klimagassutslippene på global basis innen midten av dette århundret.

Økende ekstremvær er en realitet. På lokalt nivå står kommunene overfor økte kostnader for sikringstiltak, som kan legge press på kommuneøkonomien. Noen områder forventes å bli ubeboelige på grunn av økt risiko for flom og ras, og vil medføre problemer og kostnader for kommuner, innbyggere og næringsliv.

Norge er kjent som en energinasjon, der en betydelig del av verdiskapingen og eksporten er knyttet til energi. Overgangen til et lavutslippssamfunn og realiseringen av dette grønne skiftet innebærer en omfattende omstilling og omlegging av energiproduksjonen. Økende interesse for alternative energiformer, nye forretningsmodeller og bærekraftig verdiskaping vil skape muligheter for ny næringsutvikling. Dette vil også utfordre enkelte kommuner og lokalmiljøer som er sterkt avhengige av tradisjonelle næringer som må gjennomgå omstillingen.

Bærekraft og klima er områder som vil påvirke de lokale rammebetingelsene for næringslivet i Norge, og det vil variere geografisk hvordan næringslivet i ulike steder vil rammes. I utgangspunktet er derfor klima og bærekraft et område som er aktuelt som en egen dimensjon å måle kommunene langs i kårningen.

Likevel er det flere problemer og utfordringer knyttet til måling og rangering på dette området. For det første er tilgangen på klima- og bærekraftsdata på kommunalt nivå fortsatt relativt dårlig. For å inngå i kårningen må målevariabelen være tilgjengelige for alle kommuner, helst for flere år tilbake. Videre er det utfordrende å knytte utslipp og forurensning som foregår lokalt ett

sted, til kun en enkelt kommune. Et eksempel er et søppelforbrenningsanlegg i én kommune, som tar imot avfall fra flere kommuner, det samme gjelder kommuner med havneanløp, som også benyttes av innbyggere og næringsliv i andre kommuner.

En hensiktsmessig tilnærming er å utvikle en overordnet nasjonal klimapolitikk som setter overordnede mål, krav og rammer for utslippskutt og klimatilpasninger. Innenfor disse rammene må kommunene tilpasse tiltakene til sine ulike forutsetninger og lokale utfordringer. Dette vil bidra til en mer effektiv og helhetlig tilnærming til klimaendringene, samtidig som det tar hensyn til lokale forhold og behov.

3. Utviklingen i fylkene

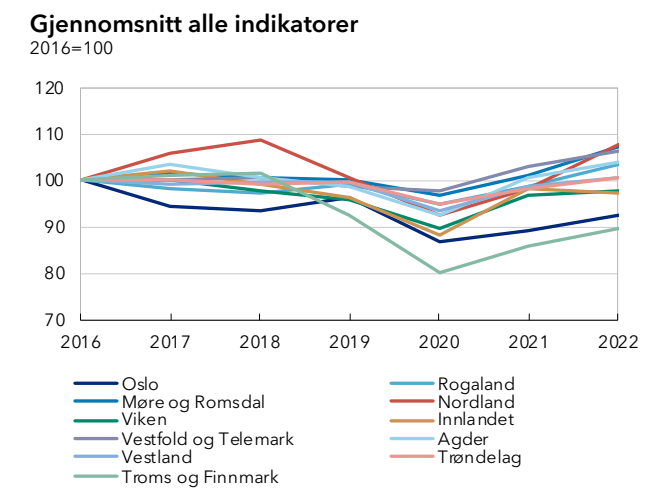
Oslo, Rogaland og Viken rangeres høyest av fylkene i årets kårning. Oslo ligger på topp i områdeindikatorerne for næringsliv og arbeidsmarked, mens Viken topper listen for demografi. For områdeindikatorerne kompetanse og kommuneøkonomi gjør Rogaland og dernest Trøndelag det best i årets kårning.

Rogaland er best på kompetanse og kommuneøkonomi, og nest best på næringsliv og arbeidsmarked. Fylket

trekkes ned av en 5. plass på demografi. Rogaland har en relativt ung arbeidsstyrke, og befolkningsvekst. Netto utflytting bidrar til at fylket havner litt lenger ned på listen i demografi-kategorien. Viken har derimot tatt førsteplassen på demografi i år, med landets høyeste befolkningsvekst og netto innflytting. Viken trekkes ned av lavere rangeringen i kategoriene arbeidsmarked og kompetanse.

	TOTALT	Næringsliv	Arbeids- marked	Demografi	Kompetanse	Kommuneøkonomi
Oslo	1	1	1	2	3	3
Rogaland	2	2	2	5	1	1
Viken	3	3	6	1	8	4
Trøndelag	4	6	4	6	2	2
Vestland	5	4	3	7	4	7
Vestfold og Telemark	6	7	10	4	6	6
Møre og Romsdal	7	5	5	8	7	8
Agder	8	8	11	3	5	5
Innlandet	9	9	9	9	11	9
Nordland	10	10	8	11	9	10
Troms og Finnmark	11	11	7	10	10	11

Figuren under viser utviklingen i totalindikatoren for fylkene fra 2016 til 2022. Dette er normerte gjennomsnittsverdier for alle 19 indikatorene i kårningen. Grafen forteller om indikatorene i kårningen samlet sett har utviklet seg positivt eller negativt i perioden.



Kilde: Kommune-NM/NHO

I både 2020 og 2021 er tallene preget av koronakrisen. Alle fylker fikk økt arbeidsledighet, økt sykefravær og redusert sysselsettingsandel fra 2019 til 2020. Andelen sysselsatte i privat sektor ble også redusert i samtlige fylker. Mange av tiltakene var fortsatt i virke i store deler av 2021. Allikevel ser vi at alle fylker har hatt fremgang i totalindikatoren fra 2020 til 2022.

Det største utslaget av koronakrisen ser vi på området arbeidsmarked. Mens samtlige fylker gikk markert tilbake på dette området i 2020, gikk samtlige frem året etter. Fremgangen fortsatte i 2022 i alle fylker foruten Innlandet. På landsbasis har sysselsettingsandelen økt fra 2021 til 2022, og er høyere enn førkrisenivået i 2019. Sykefraværet var derimot fortsatt høyere i 2022 enn før krisen. I 2022 utgjorde uføretrygdde 10,7 prosent av antallet innbyggere i arbeidsfør alder. Dette er to tideler høyere enn i 2019. I Kommune-NM måler vi arbeidsledigheten i november hvert år. På landsbasis var den registrerte ledighetsraten kommet ned til 1,6 prosent i november 2022. Til sammenligning var raten 3,9 prosent i november 2020 og 2,2 prosent i november 2021.

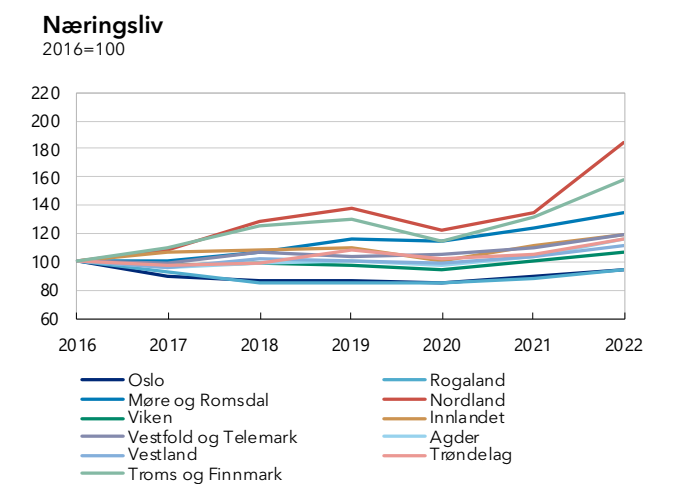
Områdekategori kompetanse måler antall sysselsatte med høy eller spesialisert kompetanse som andel av

totalt antall sysselsatte. De siste syv årene vi måler i kårningen har kompetansenivået generelt vært økende. En stadig høyere andel av de sysselsatte har høyere eller spesialisert utdanning. De to siste årene har også andelen økt i de fleste fylker, men noe svakere enn i foregående årene. I alle fylker er andelen sysselsatte med minst fire års høyere utdanning høyere enn førkrisetåret 2019.

3.1. Næringslivet

Et næringsliv med god lønnsomhet vil tiltrekke seg høykompetent arbeidskraft og legge grunnlag for vekst og utvikling. Økt grad av sentralisering forsterker effektene og bidrar til at utviklingen ofte skjer i sammenheng med store byer og regioner der det allerede er aktivitet.

Oslo, Rogaland og Viken kommer best ut på næringslivsindikatorerne. Nederst på næringslivsområdet er Troms og Finnmark, Nordland og Innlandet. Figuren under viser utviklingen over tid. Alle fylkene har framgang fra fjoråret. Prosentmessig er imidlertid utviklingen best i Nordland og i Troms og Finnmark som rangerer nederst og har lavest indeksverdier i utgangspunktet.



Kilde: Kommune-NM/NHO

Næringslivsområdet måler næringsvariasjon, kjøpekraft i befolkningen, andel sysselsatte i privat sektor, og kommunens kjøp av private tjenester. Fra og med i år inngår også indikatoren for eiendomsskatt på næringsseiendom ettersom denne er flyttet fra område for kommuneøkonomi til område for næringsliv.

Andelen sysselsatte i privat sektor gikk litt opp i alle fylker fra 2021 til 2022. Oppgangen skyldes i stor grad reversering av utviklingen i 2020, hvor privat sysselsetting falt. På landsbasis har andelen privat sysselsetting økt med 0,3 prosentenheter sammenlignet med 2019. Det er relativt stor variasjon mellom fylkene innenfor andelen privat sysselsetting, fra Oslo på topp med 75 prosent av sysselsatte i privat sektor, til Troms og Finnmark med 57,4 prosent.

Kjøpekraften er målt ved bruttoinntekt per innbygger. Det foreligger ikke tall for 2022 i skrivende stund, derfor benyttes tall fra år t-1 i beregningsgrunnlaget for denne indikatoren. Det vil si at det er bruttoinntektstall i 2021 som ligger til grunn for kåringen i år. Kjøpekraften økte i samtlige fylker fra 2020 til 2021. Inntektsnivået per innbygger er klart høyest i Oslo på 620 000 kroner, fulgt av Rogaland og Viken. Et høykompetent næringsliv som etterspør spesialisert arbeidskraft er en driver, mens sysselsettingsandelen også vil påvirke resultatet, da gjennomsnittet beregnes ut fra gjennomsnittlig bruttoinntekt per person over 17 år. Innlandet kommer lavest ut med gjennomsnittsinntekter i befolkningen på 454 000 kroner.

Kommunenes kjøp av private tjenester (målt som prosent av brutto driftsutgifter) er høyest i Oslo, fulgt av Vestland og Viken. Denne indikatoren er svakest i Innlandet, Nordland og Trøndelag. Utviklingen i kommunale kjøp av private tjenester er blandet fra fjoråret. Møre og Romsdal og Nordland hadde størst økning i indikatoren, mens Oslo og Vestland hadde størst nedgang.

Eiendomsskatt på næringseiendom ble redusert samlet sett i 2022, og i samtlige fylker foruten i Viken og i Innlandet. Reduksjonen var størst i Agder. Fylket med høyest eiendomsskatt er Nordland, mens lavest er eiendomsskatten i Viken.

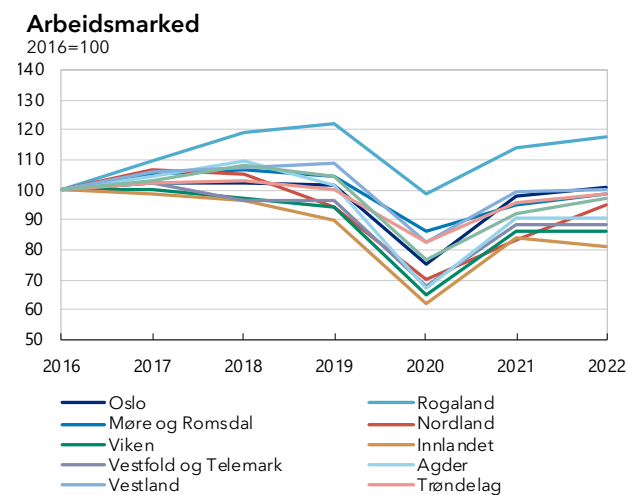
3.2. Arbeidsmarkedet

Høy arbeidsdeltakelse er en forutsetning for den norske velferdsmodellen. Flere arbeidstimer vil øke verdiskapingen og skattegrunnlaget, øke inntektene for den enkelte og samtidig redusere utgiftene til passive ytelser. Tilgang til arbeidstakere med nok og rett kompetanse er en forutsetning for vekst og utvikling av næringslivet og derigjennom sysselsetting.

Områdeindikatoren for arbeidsmarked dekker sysselsettingsandel, (lavt) sykefravær, (lav) uføreandel og (lav) arbeidsledighet, som alle gir uttrykk for positive trekk ved aktiviteten i arbeidsmarkedet.

Oslo rangerer høyest på fylkeslisten på arbeidsmarkedsområdet, etterfulgt av Rogaland og Vestland. Oslo havner øverst på listen i denne kategorien til tross for at dette var fylket med nest høyest arbeidsledighet i 2022 (på måletidspunktet november). Høyest arbeidsledighet hadde Vestfold og Telemark. Oslo hadde samtidig høyest sysselsettingsandel målt etter arbeidssted, fordi fylket har mye innpendling, og samtidig også lavest sykefravær og lavest andel uføre av alle fylkene. Nederst i kategorien arbeidsmarked finner vi Innlandet, Vestfold og Telemark og Agder. Agder hadde nest høyest andel uføre i landet i 2022 og samtidig lav sysselsettingsandel. Vestfold og Telemark har relativt lav sysselsettingsandel, høy andel uføre og landets høyeste arbeidsledighet. Trolig trekkes sysselsettingsandelen ned av utpendling fra fylket. Innlandet har høyt sykefravær og høyest andel uføre i landet. Til gjengjeld har fylket relativt lav arbeidsledighet.

Deflestefylker, foruten Innlandet og Vestfold og Telemark hadde positiv utvikling på arbeidsmarkedsområdet i 2022. Utviklingen er drevet av økt sysselsettingsandel i alle fylker. Samtidig er sykefraværet økt sammenlignet med 2021 i alle fylker.



Kilde: Kommune-NM/NHO

¹ 2020-kroner

På landsbasis falt arbeidsledigheten fra 2,2 prosent i november 2021 til 1,6 prosent i november 2022. Indikatoren omfatter registrerte helt ledige og fanger dermed ikke opp endringer i andelen delvis ledige. Indikatoren måler heller ikke arbeidsledige på tiltak.

Størst var nedgangen i Oslo som gikk fra ledighet på 2,7 prosent i november 2021 til 1,9 prosent i samme måned i 2022.

Sykefraværet, her målt ved legemeldt fravær, økte på landsbasis fra 2021 til 2022, fra 5,2 prosent til 5,4 prosent. Sykefraværet har økt i samtlige fylker i 2022. Før pandemien, i 2019, lå sykefraværet på 4,9 prosent. En rimelig antagelse er at tallene også i 2022 var preget av koronapandemien.

Nordland, Troms og Finnmark og Innlandet har hatt det høyeste sykefraværet i hele måleperioden tilbake til 2015. Lavest er det i Oslo, Rogaland og Vestland.

Sysselsettingsandelen, her målt ved sysselsetting etter arbeidssted i årets fjerde kvartal, økte i samtlige fylker fra 2021 til 2022. På landsbasis økte sysselsettingsandelen fra 68,0 prosent til 68,8 prosent. Økningen var klart størst i Oslo. Lavest sysselsettingsandel i 2022 finner vi i Viken. Dette skyldes antagelig stor grad av utpendling til blant annet Oslo.

Uføreandelen holdt seg ganske stabil i de fleste fylker fra 2021 til 2022 og er uendret for landet som helhet på 10,7 prosent av befolkningen mellom 18 og 67 år. Over de siste syv årene har andelen uføre økt gradvis i de fleste fylker. Andelen er om lag ett prosentpoeng høyere enn den var ved begynnelsen av måleperioden i 2016 for landet som helhet. I Kommune-NM måler vi uføreandel som antall uførepensjonister i prosent av bosatte i arbeidsfør alder.

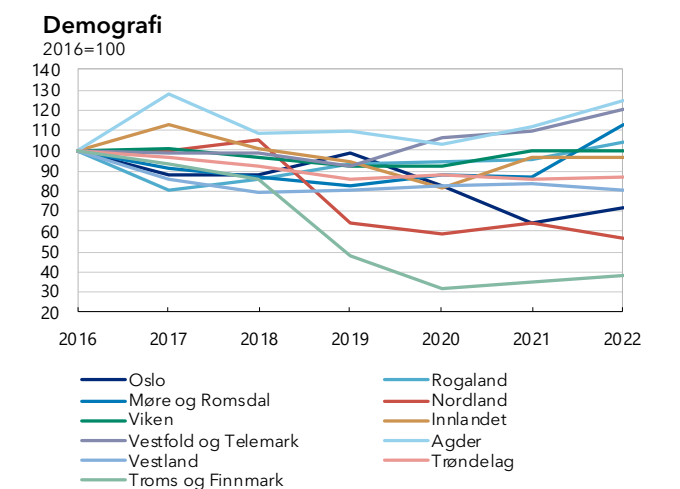
Oslo, etterfulgt av Vestland og Rogaland, har lavest andel uføre, mens Agder, Innlandet og Nordland alle har over 14 prosent uføre.

² Tapte dagsverk grunnet sykdom i prosent av avtalte dagsverk. Kun legemeldt fravær er tilgjengelig på kommunenivå, og brukes derfor her.

3.3. Demografi

Den demografiske sammensetningen i et fylke legger premissene for etterspørselen etter varer og tjenester, og næringslivets muligheter for å få tak i kompetanse og arbeidskraft. Befolkningsveksten og tilstrømmingen av yngre er viktige temperaturmålere på forventninger om fremtidens vekst i næringsliv og arbeidsmarkeder. Områdeindikatoren for demografi omfatter befolkningsvekst, andelen unge i forhold til eldre i arbeidsstyrken og nettoinnflytting mellom kommunene.

På demografiindikatorerne samlet rangeres Troms og Finnmark og Nordland lavest. Innlandet er på 9. plass. Øverst på listen finner vi Viken, Oslo og Agder.



Kilde: Kommune-NM/NHO

Andelen unge i forhold til eldre i arbeidsstyrken er klart størst i Oslo der det er mer enn to unge per én eldre. Indikatoren måler antall personer i aldergruppen 26-35 år i prosent av personer i aldergruppen 56-65 år. Etter Oslo følger Trøndelag og Rogaland. Lavest er andelen i Innlandet der andelen unge utgjør litt under 85 prosent av de eldre i arbeidsstyrken. De øvrige fylkene ligger i intervallet 0,9 til 1,2 unge per én eldre.

Indikatoren som måler innenlands nettoutflytting viser hvilke fylker som henter innbyggere fra andre. Viken rangeres høyest med netto innflytting på 0,6 prosent i 2022. Deretter følger Vestfold og Telemark med netto innflytting på 0,5 prosent. Troms og Finnmark var fylket med størst utflytting i 2022. Nest størst var utflyttingen i Nordland og i Oslo, på hhv. -0,8 og -0,5.

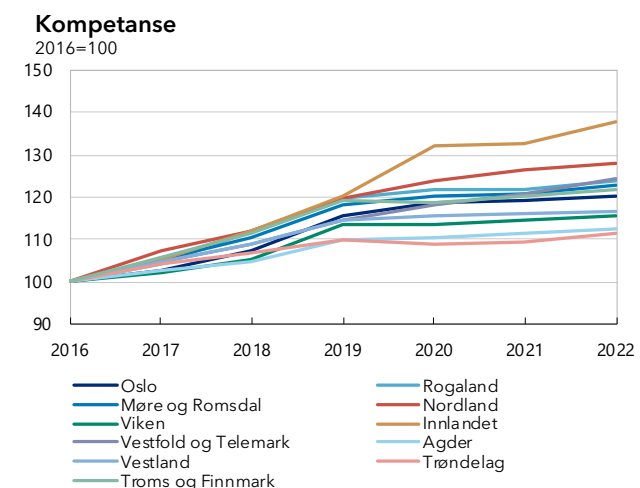
Befolkningsveksten, målt som gjennomsnitt av siste tre år, var positiv i de fleste fylker i 2022. Unntakene er Nordland hvor befolkningen om lag ikke økte, og i Troms og Finnmark, som hadde befolkningsnedgang på 0,12 prosent i gjennomsnitt fra 2020 til 2022. Fylket med høyest befolkningsvekst er Viken med en vekst på 1,4 prosent.

3.4. Kompetansenivået

Tilgang til kvalifisert arbeidskraft er grunnleggende for næringslivet. Ulike næringer etterspør ulik kompetanse. Samtidig gir et variert jobbmarked flere muligheter og er attraktivt for etablering og tilflytting. De mest spesialiserte arbeidsmarkedene finnes i tilknytning til klynger og til de største byene. Når næringslivet tenderer å etablere seg der kompetansen finnes, forsterkes allerede sterke regioner. Områdeindikatoren for kompetanse inkluderer indikatorer for sysselsettingsandeler med **minst fire års høyere utdanning** og med **teknisk og naturvitenskapelig utdanning**, samt tilbudet av arbeidskraft med fagprøver.

Rogaland rangeres høyest på kompetanse. Deretter følger Trøndelag og Oslo. Nederst finner vi Troms og Finnmark og Innlandet. Alle fylker har hatt framgang på kompetanseområdet over de senere årene.

Kompetanseindikatoren måler antall sysselsatte med høy kompetanse (målt som høyt utdannede eller personer med bestått fagbrev) som andel av totalt antall sysselsatte.



Kilde: Kommune-NM/NHO

Oslo ligger klart på topp med over 23 prosent av arbeidstakere med over **4 års høyere utdanning på universitets- eller høyskolenivå**. Trøndelag rangeres som nummer to med 13,1 prosent, tett etterfulgt av Rogaland og Vestland på henholdsvis 12,7 prosent og 12,6 prosent. Andelen sysselsatte med høyere utdanning økte i alle fylkene fra 2021 til 2022.

Andelen sysselsatte med teknisk og naturvitenskapelig utdanning er også høyest i Oslo, med 5,1 prosent, og i Trøndelag med 4,6 prosent. Rogaland og Vestland ligger også høyt med andeler på 4,3 prosent, noe som reflekterer etterspørselen fra næringslivet tilknyttet for eksempel olje- og gassvirksomheten og sjønæringene. Innlandet, Nordland og Troms og Finnmark kommer lavest ut med andeler på 2,5 til 2,8 prosent.

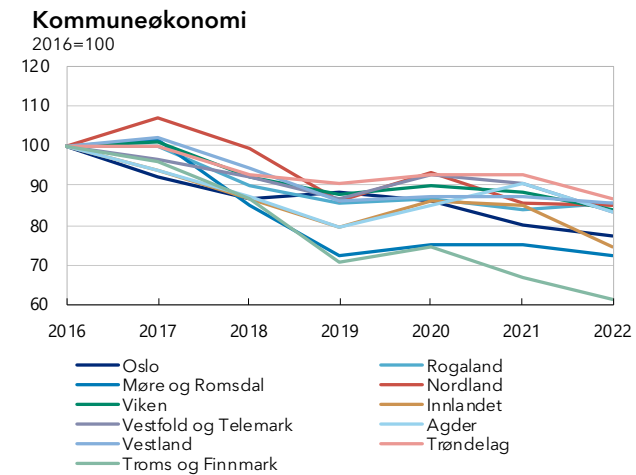
Andelen sysselsatte med **fagprøve** som høyeste utdanningsnivå er høyest i Agder med 22 prosent og klart lavest i Oslo med 7 prosent. Resten av fylkene varierer mellom Viken med 15 prosent til Innlandet på 21 prosent.

3.5. Kommuneøkonomien

En god og bærekraftig økonomistyring i kommunene er viktig for nasjonaløkonomien og sentralt for å kunne gi gode tjenestetilbud til befolkningen og næringslivet. Befolkningsvekst påvirker kommuneøkonomien med høyere skatteinntekter og flere til å dele på de faste utgiftene og vekst i tildelingen av midler. Budsjettene tilpasses antall innbyggere og innbyggernes demografi.

Administrasjonsutgifter måler belastningen av netto driftsutgifter til administrasjon per innbygger, og lave utgifter indikerer effektiv drift. Høy *resultatgrad*, målt som netto driftsresultat i forhold til brutto driftsinntekter, og høy *kommunal betalingsevne*, målt som arbeidskapital i prosent av brutto driftsinntekter, indikerer god økonomistyring. Arbeidskapitalen måles som omløpsmidler eks. premieavvik fratrukket kortsiktig gjeld og indikerer om kommunen har tilstrekkelig med midler til å dekke sine løpende forpliktelser. *Aldring*, som måler andelen av befolkningen over 80 år 20 år fram i tid, indikerer den framtidige belastningen av eldrebølgen.

I årets rangering ligger Rogaland på førsteplass på kommuneøkonomi, etterfulgt av Trøndelag. Lavest er Troms og Finnmark, og Nordland på nest sistede plass.



Kilde: Kommune-NM/NHO

Kommunenes administrasjonsutgifter falt i et flertall av fylkene i 2022. En mulig årsak til dette kan være at kostnadsdrivende aktiviteter har ble avlyst som følge av at pandemihåndteringen ble faset ut tidlig i 2022. Administrasjonsutgiftene er noe økt i Innlandet, i Viken og i Vestfold og Telemark i 2022.

Resultatgrad er målt som netto driftsresultat som andel av brutto driftsinntekter. Oslo, Troms og Finnmark, Nordland og Møre og Romsdal hadde positiv fremgang i resultatgraden fra 2021 til 2022. I de øvrige fylkene var resultatgraden svakere i 2022 enn i 2021. Den største svekkelsen var i Innlandet. Gjennomsnittlig resultatgrad for hele landet var 3 prosent i 2022.

Den **kommunale betalingsevnen**, målt som arbeidskapital (omløpsmidler eks. premieavvik fratrukket kortsiktig gjeld) i prosent av brutto driftsinntekter, er sterkest i Trøndelag. Oslo gjør det svakest på denne indikatoren og har som eneste fylke negativ arbeidskapital i 2022. Dette innebærer for øvrig ikke at Oslo hadde negativ likviditet, men følger av finansstrategien til kommunen hvor investeringsregnskapet i 2022 er gjort opp med udekket finansiering, og ledig likviditet i form av omløpsmidler er disponert midlertidig for å utsette behovet for låneopptak.

Aldring er en indikator for forventede utgifter til omsorg i årene framover. Denne indikatoren 20 år fram i tid reflekterer hovedsakelig framskrivinger av dagens befolkningssammensetning. Her rangerer Oslo, Rogaland og Viken best. Sist er Innlandet og Nordland.

Kommune-NM sammenstiller 19 ulike indikatorer på fem ulike områder, alt basert på statistikk fra SSB og NAV. Kommune-NM sier således ikke noe om den enkelte kommunes næringsvennlighet, ei heller hvor i Norge det er best å bo. Årets kommune-NM er basert på tall for 2022. For hver indikator rangeres kommunene fra 1 for høyest score til 356 for lavest score.

Les mer på nho.no



4. Kommuner

Kommunene som rangerer høyest i Kommune-NM ligger typisk i Østlandsområdet, langs kysten i Sør-Norge og i byområdene langs hele kysten. I tillegg gjør reiselivskommuner i indre Nordfjord og indre Sogn og vintersportområder på Østlandet det gjerne godt.

Listen over de lavest rangerte kommunene domineres av små distriktkommuner. Tallene viser dessuten en

oppnopning av utfordrende utviklingstrekk. Svak utvikling på ett område sammenfaller ofte med svak utvikling på flere.

Tabellen under viser de 20 høyest og lavest rangerte kommunene i årets Kommune-NM.

Tabell 4.1: Høyest og lavest rangerte kommuner, 2022

De 20 høyest rangerte kommunene i 2022		De 20 lavest rangerte kommunene i 2022	
	RANGERING		RANGERING
Sola	1	Røyrvik	337
Oslo	2	Karlsøy	338
Bærum	3	Rendalen	339
Trondheim	4	Våler i Innlandet	340
Stavanger	5	Bindal	341
Bergen	6	Søndre Land	342
Kongsberg	7	Stor-Elvdal	343
Sandnes	8	Hasvik	344
Austevoll	9	Måsøy	345
Ås	10	Gamvik	346
Lier	11	Lyngen	347
Ullensaker	12	Nesseby	348
Klepp	13	Kåfjord	349
Asker	14	Beiarn	350
Frøya	15	Kvæfjord	351
Sogndal	16	Kvænangen	352
Vindafjord	17	Lødingen	353
Time	18	Dyrøy	354
Tromsø	19	Røst	355
Lillestrøm	20	Lavangen	356

Sola rangeres høyest i 2022, og foran Oslo og Bærum. Deretter følger Trondheim, Stavanger og Bergen. Industrikommunen Kongsberg er rangert som nummer 7 i årets Kommune-NM.

Flere kommuner på listen over de 20 høyest rangerte ligger sentralt på Østlandet, som flyplasskommunen Ullensaker, Asker, Lier, og Lillestrøm. Andre er gjerne større by- eller tettstedskommuner langs kysten som Tromsø. I tillegg til Sola og Stavanger, finner vi også Jæren-kommunene Klepp og Sandnes på topp 20-listen. Utdannings- og høyteknologistedene Sogndal, Ås og nevnte Kongsberg, samt oppdrettskommunen Frøya er også å finne her.

Hovedtyngden av de 20 lavest rangerte kommunene finner vi i de to nordligste fylkene. I tillegg finner vi også kommunene Stor-Elvdal, Rendalen, Søndre Land og Våler i Innlandet, og Røyrvik i Trøndelag her.

4.1. Næringslivet

De 20 høyest rangerte kommunene innenfor område næringsliv kjennetegnes av kommuner i det sentrale Østlandsområdet og kommuner med stort innslag av fiskeri og petroleumsvirksomhet i Rogaland, Vestland, Møre og Romsdal og Trøndelag.

Bærum er høyest i landet på området næringsliv. Bærum trekkes opp av høy kjøpekraft og høy andel privat sysselsetting. Austevoll er nummer 2, med særlig høy andel kommunale kjøp av private tjenester, høy privat sysselsetting og høy kjøpekraft. Lier trekkes opp av høy privat sysselsetting og høy andel kommunale kjøp fra private. Asker har høy kjøpekraft og høy andel kjøp av private tjenester. Oslo ligger høyest i landet på næringsvariasjon, og får 5. plass totalt innen næringsliv i kringen på kommunenivå. Sola har høyest privat sysselsetting i landet, og et høyt inntektsnivå. Nittedal er å finne på syvendeplass, i hovedsak på grunn av kommunale kjøp fra private som er nest høyest i landet. Næringsvariasjonen i Nittedal er relativt lav.

Eiendomsskatten i 2022 var i gjennomsnitt 2572 kroner regnet per sysselsatt, og for 17 kommuner lå nivået på over 30 000 kroner per sysselsatt. Eiendomsskatten er typisk høyest i energi/kraftkommunene, med Aukra på topp med 177 000 kroner regnet per sysselsatt, deretter kommer Eidfjord og Modalen med hhv. 108 000 kroner og 96 000 kroner. 48 kommuner har ingen eiendomsskatt på næringseiendom.

- se tabell neste side...

Tabell 4.2 Næringsliv: Høyest og lavest rangerte kommuner, 2022

De 20 høyest rangerte kommunene i 2022		De 20 lavest rangerte kommunene i 2022	
	RANGERING		RANGERING
Bærum	1	Masfjorden	337
Austevoll	2	Namsskogan	338
Lier	3	Tydal	339
Asker	4	Lavangen	340
Oslo	5	Grane	341
Sola	6	Røst	342
Nittedal	7	Åseral	343
Frøya	8	Kvænangen	344
Moskenes	9	Modalen	345
Herøy i Møre og Romsdal	10	Hasvik	346
Sandnes	11	Træna	347
Ullensaker	12	Ulvik	348
Bergen	13	Fedje	349
Vindafjord	14	Eidfjord	350
Giske	15	Beiarn	351
Stavanger	16	Iveland	352
Sandefjord	17	Nesseby	353
Ulstein	18	Værøy	354
Vestby	19	Kvitsøy	355
Øvre Eiker	20	Aukra	356

4.2. Arbeidsmarkedet

God tilgang til arbeidskraft er sentralt for vekst og verdiskaping, samtidig som høy deltakelse i arbeidslivet er en indikator på aktiviteten i næringslivet.

Sola rangerer høyest på arbeidsmarked, med Norges høyeste sysselsettingsandel og lav andel uføre. Deretter følger Bærum, som har lavest andel uføre i Norge. Oslo har landets nest høyeste sysselsettingsandel og rangerer på tredje plass på arbeidsmarked totalt i kåringsnivå.

Fem av de 20 høyest rangerte på arbeidsmarkedet ligger i Vestland fylke. Best i Vestland er Sogndal, som har lav andel uføre og høy sysselsettingsandel. Aurland har nest lavest sykefravær i Norge, og kombinert med en bra rangering på uføreandel lander kommunen på 12. plass på arbeidsmarkedet samlet.

Tabell 4.3 Arbeidsmarked: Høyest og lavest rangerte kommuner, 2022

De 20 høyest rangerte kommunene i 2022		De 20 lavest rangerte kommunene i 2022	
	RANGERING		RANGERING
Sola	1	Lyngen	337
Bærum	2	Vega	338
Oslo	3	Kvæfjord	339
Bykle	4	Kåfjord	340
Bardu	5	Våler i Innlandet	341
Sogndal	6	Grue	342
Kvitsøy	7	Lødingen	343
Stavanger	8	Karlsøy	344
Vindafjord	9	Gjerstad	345
Nore og Uvdal	10	Åsnes	346
Alvdal	11	Gratangen	347
Aurland	12	Nordre Land	348
Hjelmeland	13	Leirfjord	349
Sunnfjord	14	Eidskog	350
Gloppen	15	Kvænangen	351
Gol	16	Nord-Odal	352
Tolga	17	Dyrøy	353
Austevoll	18	Lavangen	354
Sirdal	19	Iveland	355
Tynset	20	Søndre Land	356

4.3. Demografien

Hovedtrekkene er at kommuner nær arbeidsmarkedene i større byer har høyest befolkningsvekst og flest unge i forhold til eldre, mens kommuner i Innlandet, Nordland og i Troms og Finnmark er svakest på demografi-indikatorene.

Høyest rangerer Lørenskog, Oslo og Nannestad. Lørenskog er kommunen med landets høyeste befolkningsvekst. Oslo har høyest andel unge i forhold til eldre, med 2,2 unge per én eldre. Dette er langt

foran neste på listen på denne indikatoren, hvor Trondheim som nummer to har 1,7 unge per én eldre. Oslo trekkes imidlertid ned av netto utflytting og kun moderat befolkningsvekst. Nannestad gjør det bra på alle indikatorene for demografi, men særlig innenfor befolkningsvekst hvor kommunen får en tredje plass nasjonalt.

Tabell 4.4 Demografi: Høyest og lavest rangerte kommuner, 2022

De 20 høyest rangerte kommunene i 2022		De 20 lavest rangerte kommunene i 2022	
	RANGERING		RANGERING
Lørenskog	1	Sør-Fron	337
Oslo	2	Bremanger	338
Nannestad	3	Lierne	339
Ullensaker	4	Fedje	340
Trondheim	5	Rødøy	341
Klepp	6	Namsskogan	342
Frøya	7	Ibestad	343
Eidsvoll	8	Salangen	344
Rælingen	9	Røst	345
Lillestrøm	10	Bindal	346
Ås	11	Hyllestad	347
Time	12	Nordkapp	348
Hemsedal	13	Solund	349
Aukra	14	Våler i Innlandet	350
Øvre Eiker	15	Røyrvik	351
Grimstad	16	Stor-Elvdal	352
Gjerdrum	17	Engerdal	353
Sola	18	Kvæningen	354
Hægebostad	19	Måsøy	355
Bergen	20	Lødingen	356

Den gjennomsnittlige *befolkningsveksten* fra 2020-2022 var 0,6 prosent på landsbasis. Dette er uendret fra tilsvarende tre-års gjennomsnitt i fjor. 144 kommuner hadde negativ, eller ingen befolkningsvekst, mens det tilsvarende i fjor var 200 kommuner uten befolkningsvekst. Flyktninger til Norge som følge av krigen i Ukraina kan være en forklaring på hvorfor flere kommuner opplever befolkningsvekst i 2022 enn i 2021. 9 kommuner hadde en befolkningsnedgang på mer enn 2 prosent. Befolkningsveksten var høyest i Lørenskog med en vekst på 4,1 prosent. *Nettoinnflytting* innenlands mellom kommunene er per definisjon lik null på landsbasis. 157 kommuner hadde netto utflytting i

2022. Dette gjelder i hovedsak små kommuner, men større bykommuner som for eksempel Oslo, Tromsø og Bodø opplevde også netto utflytting i 2022.

Unge i alderen 25-34 år som andel av eldre i alderen 55-64 år i arbeidsstyrken var 117 prosent i 2022. Andelen unge er høyest i de store byene (Oslo, Trondheim, Tromsø, Bergen), og i kommuner med utdanningsinstitusjoner (Sogndal, Ås, Alta). Oslo rangerer klart høyest med 220 prosent. Innlandskommuner og små, desentrale kommuner langs kysten dominerer blant de med høyest andel eldre i arbeidsstyrken, med andeler under 40 prosent i Rendalen og Hvaler.

4.4. Kompetansenivået

Kompetanseindikatoren måler antall sysselsatte med høy kompetanse (målt som høyt utdannede eller personer med bestått fagbrev) som andel av totalt antall sysselsatte. Listen over de 20 høyest rangerte innenfor kompetanseområdet domineres av kommuner med kompetansearbeidsplasser som sentrale virksomheter (Kongsberg, Sola, Årdal, Ås, Porsgrunn), de store byområdene (Bærum, Trondheim, Stavanger, Oslo, Bergen). Kongsberg, Sola, Bærum, Trondheim og Horten rangerer høyt på begge indikatorene for høyere

utdanning, men lavere på faglærte. Årdal rangeres på 1. plass for andel sysselsatte med bestått fagprøve, men gjør det også nokså bra innenfor andel med teknisk og naturvitenskapelig utdanning. Blant de 20 lavest rangerte kommunene ligger et flertall i de nordlige fylkene. Kommunene som rangerer lavt har svært lave andeler sysselsatte med høyere utdanning, men ligger gjerne noe nærmere snittet på andel med bestått fagprøve.

Tabell 4.5 Kompetanse: Høyest og lavest rangerte kommuner, 2022

De 20 høyest rangerte kommunene i 2022		De 20 lavest rangerte kommunene i 2022	
	RANGERING		RANGERING
Kongsberg	1	Salangen	337
Sola	2	Søndre Land	338
Bærum	3	Hattfjell	339
Trondheim	4	Berlevåg	340
Horten	5	Lyngen	341
Tysvær	6	Våler i Viken	342
Stavanger	7	Høylandet	343
Årdal	8	Træna	344
Ås	9	Karlsøy	345
Porsgrunn	10	Storfjord	346
Sunndal	11	Båtsfjord	347
Oslo	12	Loppa	348
Flatanger	13	Kvæfjord	349
Bergen	14	Flakstad	350
Sogndal	15	Hasvik	351
Stord	16	Gamvik	352
Sandnes	17	Aremark	353
Arendal	18	Moskenes	354
Grimstad	19	Værøy	355
Tokke	20	Røst	356

Sysselsatte med minst *fire års høyere utdanning* som andel av sysselsatte utgjør i gjennomsnitt 13,4 prosent på landsbasis. Det er også en tydelig korrelasjon mellom befolkningsstørrelse og høyere utdanning. 43 kommuner har en andel på under 4 prosent. 8 kommuner har en andel over 15 prosent, hvor Bærum og Oslo er på topp med mer enn 23 prosent.

Andelen med *teknisk og naturvitenskapelig utdanning* er også positivt korrelert med kommunestørrelse, men i mindre grad enn høyere utdanning. Gjennomsnittet er 4,1 prosent. Andelen er høyest i Kongsberg med 10,4 prosent, deretter kommer Horten med 8 prosent og Bærum med 7,2 prosent.

For *fagprøveutdanning* er det en negativ sammenheng mellom befolkningsstørrelse og utdanningsnivå. Det vil si at mindre kommuner har større innslag av sysselsatte med fagbrev enn større kommuner. Gjennomsnittet for befolkningen som hele er på 16,3 prosent. Årdal har en andel på hele 36,8 prosent, deretter følger Sunndal, Kvæningen, Sokndal, Åfjord, Rindal, Meløy, Verdal, Holtålen, Sørfold, Hyllestad og Heim, som alle har andeler over 30 prosent.

4.5. Kommuneøkonomien

Kommunene som gjør det best innenfor kommuneøkonomi ligger hovedsakelig på Østlandet og på Sør-Vestlandet. Aukra på topp skiller seg ut med landets høyeste arbeidskapitalandel, og svært god resultatgrad. Samtidig har kommunen høye administrasjonsutgifter. Gjerdrum har landets laveste administrasjonsutgifter. Nannestad, Klepp og Sola skiller seg positivt ut med en yngre befolkning. De lavest rangerte kommunene er generelt små. Blant de 20 lavest rangerte kommunene har kun Høyanger og Vanylven mer enn 3000 innbyggere, mens de øvrige kommunene alle har under 2000 innbyggere.

Gjennomsnittlig *resultatgrad* for kommunene er 3 prosent i 2022. Dette er noe lavere enn i 2021 da den var

4,3 prosent. Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi anbefaler at nivået for kommuner utgjør 1,75 prosent over tid. Suldal har høyest resultatgrad nasjonalt. Dette henger blant annet sammen med høye inntekter fra salg av konsesjonskraft i spotmarkedet i 2022. Kraftkommunene Aurland og Lurøy tar 2.- og 3. plass i resultatgrad. 70 kommuner har negativt driftsresultat i 2022, og Beiarn, Moskenes og Høyanger har svakest resultatgrad.

Kommunal betalingssevne måles som arbeidskapital i prosent av brutto driftsinntekter. Arbeidskapital er omløpsmidler eks. premieavvik fratrukket kortsiktig gjeld. Indikatoren er i gjennomsnitt 17,8 prosent på landsbasis. 9 kommuner har negativ *arbeidskapital på balansedagen 31.12.22*, der Vågan, Hamarøy, Høyanger, Oslo og Gamvik rangerer lavest. Til tross for at høy arbeidskapital er bedre for robustheten i kommuneøkonomien enn lav arbeidskapital, må det tas i betraktning at negativ arbeidskapital ikke er ensbetydende med negativ likviditetsbeholdning. Kommuner som utsetter låneopptak midlertidig ved å trekke på tilgjengelig likviditet vil kunne fremstå med negativ arbeidskapital i kommuneregnskapet dersom låneopptaket ikke er gjennomført enda ved regnskapsavleggelsen.

Aldring er et anslag på befolkningen over 80 år tjuve år fram i tid, og indikerer framtidige utgifter som følge av at en større andel eldre. Ifølge SSBs befolkningsframskrivinger forventes det at befolkningen over 80 år vil utgjøre i gjennomsnitt 14,1 prosent av befolkningen i yrkesaktiv alder i 2042. Andelen er økende over tid. For mange kommuner anslås andelen vesentlig større, for 45 kommuner mer enn 25 prosent. Rogalandskommuner og sentrale østlandskommuner scorer best på denne indikatoren. Små og mindre sentrale kommuner scorer generelt svakere.

Tabell 4.6 Kommuneøkonomi: Høyest og lavest rangerte kommuner, 2022

De 20 høyest rangerte kommunene i 2022		De 20 lavest rangerte kommunene i 2022	
	RANGERING		RANGERING
Aukra	1	Ibestad	337
Gjerdrum	2	Røst	338
Nannestad	3	Osen	339
Klepp	4	Dønna	340
Sola	5	Rollag	341
Ullensaker	6	Engerdal	342
Trondheim	7	Lierne	343
Ås	8	Lødingen	344
Lillestrøm	9	Dyrøy	345
Frøya	10	Leka	346
Nittedal	11	Høylandet	347
Oslo	12	Sirdal	348
Gjesdal	13	Vanylven	349
Tysvær	14	Høyanger	350
Sandnes	15	Fedje	351
Rælingen	16	Vevelstad	352
Våler i Viken	17	Tydal	353
Hå	18	Modalen	354
Nes (tidligere Nes i Akershus)	19	Røyrvik	355
Eidsvoll	20	Utsira	356

4.6. Endringer i kommunenes rangeringer over tid

Tabellen under viser de 20 høyest og lavest rangerte kommunene i årets Kommune-NM, med deres endringer i rangeringen fra 2016. Det er relativt stabilt i toppen.

Oppdrettskommunen Frøya peker seg ut med særlig stor fremgang, 20 plasser opp siden 2016.

Tabell 4.7 Endringer i rangeringer 2016-2022

De 20 høyest rangerte kommunene i 2022		De 20 lavest rangerte kommunene i 2022	
	ENDRINGER		ENDRINGER
Sola	1	Røyrvik	3
Oslo	-1	Karlsøy	15
Bærum	0	Rendalen	-32
Trondheim	0	Våler i Innlandet	-15
Stavanger	4	Bindal	11
Bergen	1	Søndre Land	-10
Kongsberg	-2	Stor-Elvdal	-2
Sandnes	2	Hasvik	5
Austevoll	-1	Måsøy	-26
Ås	1	Gamvik	-31
Lier	1	Lyngen	-19
Ullensaker	-6	Nesseby	-4
Klepp	3	Kåfjord	1
Asker	-1	Beiarn	-19
Frøya	20	Kvæfjord	4
Sogndal	-1	Kvænangen	-4
Vindafjord	11	Lødingen	-6
Time	4	Dyrøy	0
Tromsø	-5	Røst	1
Lillestrøm	-2	Lavangen	-20

Tabellen under viser kommunene med størst fremgang og tilbakegang på totalindikatoren siden 2016. Tabellen viser prosentvis endring i totalindikatoren og områdeindikatorne fra 2016 til 2022, rangert blant alle kommuner. Det er et flertall av små kommuner i listen.

Listen over de lavest rangerte kommunene er ofte dominert av kommuner med få bosatte, og det skal ofte relativt sett mindre endringer til i arbeidsmarked og demografi for å få større utslag i totalrangeringen for småkommuner enn for større kommuner. Eksempelvis

vil innflytting av et gitt antall personer til en kommune gjøre større prosentvis utslag for små kommuner enn for større. Dersom innflytterne også har høyere utdanning

vil indikatorene innenfor kompetanse i tillegg kunne endres betydelig. Tilsvarende vil rangeringen kunne falle betydelig hvis små kommuner opplever utflytting.

Tabell 4.8 Prosentvis endring siden 2016, alle kommuner

Alle kommuner							
	TOTAL	Næringsliv	Arbeids- marked	Demografi	Kompetanse	Kommune- økonomi	TOTAL
Mest fremgang	Prosentvis endring siden 2016						Rang 2022
Bø i Nordland	16,6	22,2	5,0	8,1	45,3	16,5	229
Eidfjord	13,2	16,7	8,5	41,3	24,6	-5,7	220
Berlevåg	8,7	9,3	22,4	6,7	25,0	-10,0	279
Vestnes	8,2	2,9	5,1	35,1	21,8	-3,7	175
Ibestad	7,7	5,3	15,3	-3,9	28,7	2,2	321
Hjartdal	7,6	25,0	-0,3	11,6	10,6	-8,1	222
Hjelmeland	7,4	1,0	3,9	19,9	26,6	5,6	68
Heim	7,2	24,9	-1,9	2,6	9,3	-1,7	154
Flatanger	6,9	0,5	-1,7	26,7	46,0	-5,3	171
Lurøy	6,8	8,0	18,9	-7,3	16,7	-0,6	128
Mest tilbakegang	Prosentvis endring siden 2016						Rang 2022
Lavangen	-9,7	8,4	-10,9	-30,6	-7,1	-11,7	356
Iveland	-8,4	-0,5	-25,9	-7,6	6,8	-8,3	330
Modalen	-6,8	19,6	-15,2	-18,7	14,7	-23,7	320
Gamvik	-5,4	3,3	4,7	-26,1	26,7	-14,5	346
Åmli	-5,2	5,2	-6,0	-18,3	4,8	-12,7	292
Høylandet	-5,2	-6,2	5,7	-10,1	-5,4	-13,7	316
Rendalen	-4,9	-2,6	-14,7	9,9	16,8	-12,8	339
Våler i Viken	-4,9	-1,2	-6,0	-11,4	10,1	-7,1	182
Fitjar	-4,8	-0,4	-4,7	-14,6	0,2	-6,0	118
Måsøy	-4,7	-1,1	-1,0	-33,3	38,6	-7,9	345

Blant store kommuner med mer enn 10 000 innbyggere, har Narvik i Nordland størst fremgang mellom 2016 og 2022. Det er særlig fremgang innenfor næringsliv og kompetanse som har bidratt til dette. Askøy er kommunen med størst tilbakegang i kategorien for store kommuner. Årets vinner av Kommune-NM Sola ligger

også høyt oppe på topplisten over store kommuner som har hatt mest fremgang siden 2016. Det er særlig innenfor arbeidsmarked og kompetanse fremgangen har vært sterk.

Tabell 4.9 Prosentvis endring siden 2016, kommuner med > 10 000 innbyggere

> 10 000 innbyggere							
	TOTAL	Næringsliv	Arbeids- marked	Demografi	Kompetanse	Kommune- økonomi	TOTAL
Mest fremgang	Prosentvis endring siden 2016						Rang 2022
Narvik	6,0	25,4	2,5	-5,5	9,3	-6,2	207
Orkland	5,4	18,7	-1,5	4,6	9,8	-3,2	166
Holmestrand	4,0	5,5	2,4	8,3	18,6	-4,4	62
Sola	2,8	-1,7	7,8	-3,0	14,9	0,4	1
Klepp	2,8	1,6	0,1	3,3	18,6	0,7	13
Rana	2,7	3,9	2,0	-3,3	15,8	-0,3	72
Vestvågøy	2,6	2,5	5,1	-1,2	26,8	-4,5	176
Time	2,5	2,2	2,1	3,5	17,2	-2,8	18
Hustadvika	2,4	4,6	-1,2	1,9	25,6	-4,4	95
Eigersund	2,3	-1,1	7,4	4,3	24,2	-7,0	67
Mest tilbakegang	Prosentvis endring siden 2016						Rang 2022
Askøy	-3,8	-1,5	-3,3	-15,3	12,8	-4,7	65
Lyngdal	-3,7	-2,5	-8,9	-10,4	15,6	-2,8	121
Hammerfest	-3,6	2,2	-3,6	-12,3	9,7	-8,8	160
Frogn	-3,3	0,2	-5,3	0,9	3,5	-11,0	143
Aurskog-Høland	-3,2	0,5	-7,2	-7,2	17,0	-6,8	165
Østre Toten	-3,0	2,0	-11,5	-1,1	12,2	-8,0	224
Bjørnafjorden	-2,9	0,0	-2,8	-12,4	8,4	-3,7	53
Eidsvoll	-2,7	-4,1	-5,0	-1,6	17,1	-5,0	89
Ullensaker	-2,6	-2,3	-6,5	-2,7	11,2	-2,7	12
Lillesand	-2,6	2,4	-6,3	-8,8	7,9	-5,4	76

Ser vi på mellomstore kommuner med innbyggere mellom 5 000 og 10 000, ligger halvparten av dem med mest fremgang i Trøndelag. De fleste av kommunene med mest fremgang ligger også på øvre halvdel av rangeringene. Blant mellomstore kommuner med størst tilbakegang er det større spredning i hvor de ligger i

landet. Til tross for tilbakegang, ligger likevel alle disse kommunene, med unntak av Fauske og Nordre Land, fremdeles i øvre to tredeler på rangeringene.

Tabell 4.10 Prosentvis endring siden 2016, kommuner med mellom 5 000 og 10 000 innbyggere

Mellom 5 000 og 10 000 innbyggere							
	TOTAL	Næringsliv	Arbeids- marked	Demografi	Kompetanse	Kommune- økonomi	TOTAL
Mest fremgang	Prosentvis endring siden 2016						Rang 2022
Vestnes	8,2	2,9	5,1	35,1	21,8	-3,7	175
Heim	7,2	24,9	-1,9	2,6	9,3	-1,7	154
Hitra	6,3	20,8	-1,4	6,5	4,7	-0,6	77
Frøya	4,7	17,1	-1,1	-5,5	24,0	-2,1	15
Nærøysund	4,7	11,0	-3,3	5,5	19,5	-1,7	69
Hadsel	4,4	3,9	-2,7	19,0	22,0	-2,7	188
Vindafjord	3,8	7,3	3,6	-1,9	16,1	-2,3	17
Inderøy	3,6	7,2	2,4	-2,0	27,4	-5,7	131
Brønnøy	3,2	10,5	-1,3	-8,4	27,2	-4,1	172
Vågan	2,5	5,2	-3,4	4,5	18,8	-2,2	109
Mest tilbakegang	Prosentvis endring siden 2016						Rang 2022
Våler i Viken	-4,9	-1,2	-6,0	-11,4	10,1	-7,1	182
Skaun	-4,7	2,1	-0,3	-22,4	10,6	-5,9	194
Nordre Land	-4,2	1,7	-17,6	-8,7	24,1	-7,1	295
Øyer	-3,9	-0,2	-13,4	-4,6	15,7	-5,4	200
Råde	-3,9	1,0	1,5	-22,6	-0,8	-4,7	152
Sør-Varanger	-3,7	0,0	-1,2	-17,1	11,6	-7,5	219
Midtre Gauldal	-3,6	-1,0	-14,7	-8,5	20,8	-0,5	181
Farsund	-3,0	-1,1	-8,8	0,5	5,6	-5,3	149
Årdal	-3,0	-3,8	-7,7	5,2	12,3	-10,6	134
Fauske	-2,7	4,1	-12,5	-10,9	13,2	-1,9	247

Vedlegg 1.

Beregningsmetode og datagrunnlag

V1.1 Sammenlignbarhet med tidligere kåringer

Indikatorsettet er endret fra fjorårets undersøkelse på to områder. Eiendomsskatt på næringsseiendom har tidligere vært en indikator i område for kommuneøkonomi, der høyere eiendomsskatt trekker rangeringen for kommuneøkonomi ned. Indikatoren er fra og med 2022 flyttet til område for næringsliv der høyere eiendomsskatt trekker rangeringen for næringsliv ned. Endringen er gjort fordi den negative effekten av eiendomsskatt primært treffer næringslivet, mens effekten på kommuneøkonomien må antas å være positiv. Totale rangeringer, som er basert på gjennomsnitt av alle indekserte indikatorer, påvirkes ikke av denne endringen. Rangeringer på områdene for næringsliv og kommuneøkonomi vil derimot påvirkes.

Indikatoren for kommuneinntekter i forhold til utgifter er fra og med 2022 endret til netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter. Indikatoren tilsvarer KOSTRAs mye brukte nøkkeltall for økonomisk handlings-rom. Ved å erstatte indikatoren vil område for kommuneøkonomi også hensynta rammetilskudd, og øremerkede driftstilskudd til kommunen. Samtidig synliggjøres skatteutjevningen mellom kommunene, som er et ikke-ubetydelig forhold ved kommunenes inntektsgrunnlag, og der igjennom kommunenes evne til å produsere lovpålagte tjenester til innbyggernes-, og næringslivets beste. For å beholde tidsseriene uten brudd bakover i tid, som er nødvendig for å vurdere kommuners utvikling over tid, er det historiske datamaterialet beregnet på nytt med disse endringene i indikatorer. Dette kan medføre at det kan være noe avvik mellom indikatorverdiene i fjorårets publisering og årets publisering for de historiske rangeringene.

SSB har revidert datamaterialet for 2021 på enkelte størrelser. Dette kan også medføre noe avvik mellom indikatorverdiene i årets og fjorårets publisering. Normalt vil ikke slike revisjoner være store, men kan likevel gi utslag på rangeringene i Kommune-NM.

På enkelte indikatorer hentes tallgrunnlaget fra andre tabeller hos SSB enn tidligere.

V1.2 Beregningsmetode

Kommune-NM beregnes slik at en kan sammenligne kommunene og fylkene prestasjon over tid, etter samme prinsipp som FNs Human Development Index for sammenligninger mellom land og over tid. På denne måten kan en vurdere for eksempel en kommunes tilstand i dag med en annen kommune i et annet år, ikke bare for enkeltindikatorene, men også for områdeindikatorene og totalindikatoren.

Totalindikatoren, som er grunnlag for rangeringen i Kommune-NM, fremkommer som et gjennomsnitt av den indekserte verdien for hver enkelt indikator som inngår.

Enkeltindikator

For hver enkeltindikator sorteres kommunene fra beste verdi til laveste verdi. Og rangeres kommunene 1-356.

Hovedindikator og områdeindikator

For hver indikator I^j indekseres kommune n i år t i en skalert verdi mellom 0-1 etter følgende beregningsformel,

$$(1) I_{nt}^j = \frac{V_{nt}^j - Vmin^j}{Vmax^j - Vmin^j}$$

der V_{nt}^j er observert verdi og $Vmin$ og $Vmax$ er hhv laveste og høyeste observerte verdi i paneldatasettet for indikator j . For indikatorer der høyere verdi tolkes som negativ utvikling gir en svakere indikator (som arbeidsledighet), trekkes observert verdi fra maxverdi over brøkstreken.

De fem områdeindeksene for hver kommune og år beregnes som gjennomsnittet av indeksene for de enkelte indikatorene (1) innenfor hvert område. Områdene og de tilhørende enkeltindikatorene er beskrevet tidligere i rapporten.

Hovedindikatoren beregnes som gjennomsnittet av indeksene for enkeltindikatorene.

Dette danner grunnlaget for rangering av henholdsvis områdeindikatorer og hovedindikatoren for hvert år fra 1-356, samtidig som vi kan sammenligne nivå på områdeindikatorene mellom kommuner (og fylker) og over år, se figurer i fylkesgjennomgangen for eksempel.

